

ressò mont-rogenic

UN ALTRE MISSIONER MONT-ROGENC A AMÉRICA (SEGLE XIX): “FERRAN DE MONTROIG”

Martí Rom
www.martirom.cat

01-11-2024

Vaig trobar a un missioner caputxí de Mont-roig (desconeixem el seu nom real) que el 1869 estava a Guatemala, el 1872 a San Francisco i Nova York i que, a finals del 1874, el varen enviar a l'Equador, on hi va morir el 7 de març de 1877. Era “Pacífic de Montroig”¹. Casualment, i pels mateixos anys, un altre caputxí mont-rogenic dit “Ferran de Montroig” també estava per Centre Amèrica². “Els camins del Senyor són inescrutables”.

En aquest cas, fonamentalment, he seguit el relat del llibre d'Ignasi de Cambrils³. Aquest, havia estat a la missió d'Antigua Guatemala amb Pacífic de Montroig. Fou un dels trenta-nou, comptant el mont-rogenic, que els varen expulsar del convent aquell 8 de juny de 1872. També dels que el 30 de juny arribaren a San Francisco. El 21 de febrer estaven a Nova York. Pacífic de Montroig (junt amb Antoni d'Igualada⁴ i Vicente de Olbán) s'hi quedaran. A mitjans de 1874, Antoni d'Igualada i Pacífic de Montroig varen rebre l'ordre d'anar a l'Equador.

La resta, que estaven a Nova York, embarquen a mitjans de febrer de 1873; amb ells, Ignasi de Cambrils, cap a Le Havre (França) on es distribuïran entre Tolosa de Llenguadoc, Baiona, Cahors i Céret. Gaietà d'Igualada (Salvador Ros Calaf), definia a Ignasi de Cambrils: “(Es) religioso muy bueno y trabajador, de capacidad y dotes para ser un buen orador y un buen escritor; pero demasiado tímido”⁵.

Anem uns anys enrere. El juliol i agost de 1835 succeeix la crema de convents i esglésies. El 25 de juliol el govern de Madrid decretava l'extinció dels monestirs de

¹ Publicat a “**Ressò mont-rogenic**” (01-10-2024).

² He consultat diversos llibres. La font principal ha estat el llibre “Cronicón de la misión de PP. Capuchinos en Centro América” de Fray Ignacio de Cambrils, con notas y apéndices de “Fray José de Calasanz de Llevaneras” (Barcelona, 1889). També el llibre “Historia de la restauración de los frailes menores capuchinos en España” de Salvador Ros Calaf (Ceuta, 1910), recentment publicat altre cop (“Transcripción: José Antonio Lasa (Sevilla, abril de 2007)”); l'autor, Salvador Ros Calaf (Igualada, 1853), havia estat el “Padre Cayetano de Igualada”. Eren les seves memòries. I el llibre “Capuchinos catalanes en Centro América y México” del Padre Pacífico de Vilanova (1947). Universidad de Texas.

³ “Cronicón de la misión de PP. Capuchinos en Centro América” de Fray Ignacio de Cambrils, con notas y apéndices de “Fray José de Calasanz de Llevaneras” (Barcelona, 1889).

Es ben curiós que tot i que s'esmenta que ha passat la censura eclesiàstica de la diòcesi de Barcelona hi ha una “Protesta del editor y continuador” que diu “conforme a los decretos de Urbano VIII, y otras disposiciones de la Santa Sede, declaro no dar otra autoridad a los títulos y calificaciones empleados en esta obra... fuera de lo que haya sido confirmado por la Iglesia romana de la cual soy obediente hijo...”.

⁴ El seu nom era Procopi Mensa. “Hijo de padres pobres que ejercían el oficio de tejedores...”. Llibret “Corona fúnebre dedicada a la memoria del Rvdo. Fray Antonio de Igualada. Capuchino y misionero apostólico” (San José de Costa Rica, 1897), pàg. 14.

⁵ “Historia de la restauración de los frailes menores capuchinos en España”, pàg. 76.

menys de 12 religiosos. Això porta a la exclaustació dels religiosos⁶. Entre 1835 i 1837 hi ha la prohibició de les ordes religioses. Fou durant la Primera Guerra Carlina (1833-1840).

Ignasi de Cambrils situa l'origen de l'anticlericalisme el 1820, a l'inici del "Trienni liberal" (1920-1923): "Engendrada, pues, de muchos años atrás la guerra civil en España⁷... (*la Primera Guerra Carlina, de 1833 a 1840 es*) mucho más pésima, que la que salió a la luz en el año 1820..."⁸.

Sobre els fets succeïts aquell 1835, diu: "Brama ya, brama la frenética impiedad... rompe ya la tan fuerte persecución contra los frailes... Escape, quien pueda, de la guadaña feroz de la muerte... Las mofas, las calumnias, las acusaciones, las confinaciones y destierros, las cárceles y calabozos... Los religiosos, que no parecen víctimas, disfrazados... salvan sus vidas... errantes por los montes y escondidos en las cuevas..."⁹. Més endavant, Ignasi de Cambrils esmenta que Vicenç de Sarrià (de Girona) viatja d'Antigua Guatemala a Catalunya, el 1854, per intentar aconseguir nous religiosos. Havia arribat al convent el 1851. "Cayendo en manos de la fuerza, es conducido a Sabadell... después de haber recibido los Santos Sacramentos... es fusilado..."¹⁰. A peu de pàgina anota: "En la primera guerra civil de España (*la Primera Guerra Carlina*) había empuñado las armas en el ejército carlista, y llegó a ser teniente coronel. Y como su apellido era Vila era tan conocido entonces, parece que, por sospechoso de un nuevo levantamiento, hicieron presa de él, cayendo víctima". El varen afusellar el 5 de juliol (de 1854). Tenia 48 anys (havia nascut el 1806), portava 28 anys de religiós (havia entrat a l'orde el 1836 amb 30 anys)¹¹.

Això succeeix el 1854, feia quatre anys que havia acabar la Segona Guerra Carlina (1846 a 1849). Però, "a l'agost de 1854, tornen a haver-hi alguns intents d'aixecaments carlins a Pamplona, Valladolid i Morella i algunes petites partides a Àlaba i Sòria. Ramon Cabrera, el Tigre del Maestrat, el gran cap de les passades guerres carlines, estava al darrere d'aquests moviments. Es van acabar amb alguns afusellaments..."¹².

Hi ha constància que alguns caputxins, a més d'altres frares i religiosos, es van incorporar a les files carlines: "Hay que referir la estancia en las gavillas¹³ del padre Pablo Tusquellas (lugarteniente de la partida de Paré (a) Vagarro), de fray Buenaventura de Vilafranca, fray Benito de Vic, fray Mariano de Barcelona, fray Vicente de Sarria y fray Félix de Cabra (todos ellos capuchinos)..."¹⁴. Sabem que "los capuchinos de

⁶ Vegeu el llibre "Mont-roig: En el segle XIX: un temps convuls" de Martí Rom (Arola Editors), pàg. 92.

⁷ Fixeu-vos que anomena "guerra civil" a la Primera Guerra Carlina. Com que en el segle XIX hi van haver tres guerres carlines, la que comunament rep el nom de "Guerra Civil" (1936-1939) és considerada pel carlins com la quarta guerra civil.

⁸ "Cronicón...", pàg. 11.

⁹ "Cronicón...", pàg. 12.

¹⁰ "Cronicón...", pàg. 44.

¹¹ Informacions del llibre "Necrologi dels caputxins de Catalunya i Balears (1578-1944)" del P. Basili de Rubí (Barcelona, 1945), pàg. 187.

¹² "Mont-roig: En el segle XIX: un temps convuls" de Martí Rom (Arola Editors), pàg. 267.

¹³ Quadrilla, escamot.

¹⁴ "Gerifaltes de antaño. Los señores catalanes en el primer carlismo" de Manuel Santirso Rodríguez (Millars, Espai i Història núm. XIII, 2000), pàg. 137-157.

Gerona Buenaventura de Mataró y Vicente de Sarriá se enrolaron en la partida carlista de Lleuger¹⁵ en marzo de 1834...”¹⁶.

Vicenç de Sarrià (de nom Vicente Vila¹⁷), deuria ser d'aquells carlins que duien

enganxat a l'uniforme i a l'altura del cor un “detente bala”, una xapa o un tros de tela on hi havia escrit “detente bala” sobre una imatge del Sagrat Cor de Jesús. Pensaven que aquesta imatge aturaria la bala. També ho duien els soldats carlins a la Guerra Civil del 1936 al 1939.

Malgrat que es va pactar un Concordat (1851) amb la Santa Seu (Vaticà), no es van permetre encara les ordres religioses ni tampoc la restitució del béns que havien estat requisats per l'Estat i venuts a particulars. Com a conseqüència de l'exclaustració, els caputxins van a evangelitzar al Centre i Amèrica del Sud, a Filipines... entre d'altres indrets.

El 1852 es va fundar el convent (dit de “Belén”) a Antigua Guatemala. El 1869, en aquella altra expedició des de Barcelona, hi arriba Pacífic de Montroig. En aquest convent hi arribaran a estar quaranta caputxins.

El 1865 varen fundar una missió a la ciutat de Santa Tecla¹⁸, a El Salvador. La construcció es va acabar el 1872, unes setmanes abans de la seva expulsió. En aquesta, hi haurà Ferran de Montroig. En aquest convent hi havia disset caputxins.

Explica Ignasi de Cambrils: “Los Predicadores mueven su lengua y Dios mueve los corazones. Testimonio de esto es la santa Misión que... hicieron nuestros Misioneros en Santa Tecla... No sólo las aldeas y pueblos inmediatos han concurrido, sino también de 4 y 5 días de camino han llegado gentes con el sólo objeto de oír la palabra de Dios y confesarse... Resolví predicar en el hermoso y espacioso patio del Convento, donde se colocaban de 3 a 4 mil personas. Y mientras que yo decía el Rosario... los compañeros seguían confesando hasta las ocho... las comuniones han sido sobre 3.200... Los matrimonios hasta ahora 352...”¹⁹.

El juny de 1871, tant a Guatemala com a El Salvador, es produeixen aldarulls que acabaran en una revolta general.

El 28 de novembre de 1871 els caputxins de Guatemala i El Salvador varen celebrar “Capítulo” al convent d'Antigua Guatemala. És possible que aquí hi coincidissin

¹⁵ Miquel Fonts, dit “Lleuger de Piera” fou un dels caps de les partides carlines durant la Primera Guerra carlina (1833 a 1840). S'aixecà el 1834, amb uns cent homes, pels volts de Montserrat.

¹⁶ “Los capuchinos en la península ibérica. 400 años de historia (1578-1978)” estudio coordinado por Alberto González Caballero (Conferencia ibérica de capuchinos, Sevilla 1985), pàg. 303.

¹⁷ Així consta en el text “Los capuchinos en Gerona. El convento de San Antonio (1732-1835)” de P. Basilio de Rubí (Annals de l'Institut d'Estudis Gironins, vol. 18, 1977), pàg. 45. Malgrat tot, el fet de conservar el nom de pila em fa dubtar que sigui el mateix.

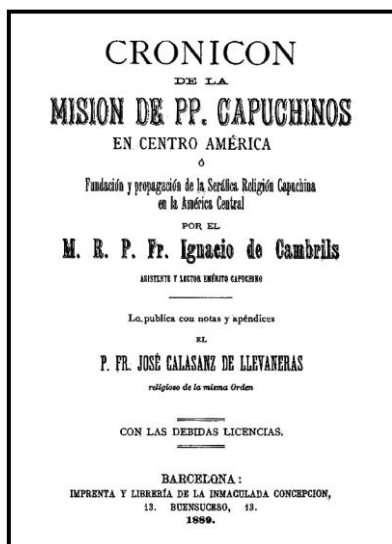
¹⁸ Des del 2004 és “Nueva San Salvador”. Està a tocar de la capital San Salvador.

¹⁹ “Cronicón...”, pàg. 123-124.

Pacífic de Mont-roig i els Ferran de Montroig i Ignasi de Cambrils que hi deurien anar des de Santa Tecla (El Salvador).

Mentre, la situació política a El Salvador s'esdevenia tan difícil per als caputxins com la de Guatemala. A l'abril de 1871 guanyen els liberals la qual cosa portarà a la llibertat de culte, legalització del matrimoni civil, l'educació laica i a la supressió de les ordres religioses. "Era el año 1872 cuando esta República, católica y piadosa, sacudida violentamente por el masonismo que la empujaba desde Méjico por medio de Guatemala, fue víctima de la impiedad y tenebrosos designios de esta secta... Sí, en un siglo en que el masonismo ensalza la opinión pública, hasta la omnipotencia, en que la voz del pueblo la titula soberana y la exhibe como a única fuente de autoridad y de legislación..."²⁰.

Com vèiem, aquell 8 de juny de 1872 foren expulsats del convent els caputxins d'Antigua Guatemala, entre ells Pacífic de Montroig. El mateix va succeir la nit del 21 al 22 de juliol de 1872, unes setmanes després, a Santa Tecla (El Salvador). Aquí hi havia Ignacio de Cambrils i Fernando de Montroig. D'aquest fet he trobat les cròniques detallades d'Ignasi de Cambrils, en el seu "Cronicón...", i les que descriu en una carta Ferran de Montroig. Un veritable cafarnaüm.

Ferran de Montroig (FdM): "A las doce de la noche se levantaban serenos y tranquilos los RR. PP. Capuchinos en dirección al coro para el rezo de los oficios de Maitines. Concluido el rezo se retiraban a sus celdas, cuando a pocos momentos sonó la campana de la portería..."²¹.

"Había entrado uno, que creo era general, con otros dos o tres oficiales... Acabo de recibir un parte telegráfico del Gobierno de la capital, en la que se me ordena que pase al convento de los Capuchinos con las fuerzas de esta plaza, atendiendo a su seguridad hasta el puerto denominado la Libertad (a la costa del Pacífico)..."²².

"Saca el jefe de ellos un reloj, le echa una mala mirada, y dice: una hora de tiempo para que cada uno coja lo que es suyo. Hora preciosa sino hubiera sido una hora de 16 a 18 minutos... Ya es hora. Salgan, salgan, salgan todos... ¿Quién más falta? Uno, dos, tres... diez y seis... Faltan dos... "Se les dio noticia del lugar donde estaban y se les expuso los motivos de su ida, pues no era prudente darles motivo de sospechar que tratábamos de fugarnos..."²³.

(FdM): "Llevaron a los Capuchinos bien guardados y escoltados al Cabildo, para conducirlos después al puerto..."²⁴.

²⁰ "Cronicón...", pàg. 197.

²¹ D'una carta de Ferran de Montroig del 3 de juliol de 1874. "Cronicón...", pàg. 211.

²² "Cronicón...", pàg. 202.

²³ "Cronicón...", pàg. 203-204.

²⁴ D'una carta de Ferran de Montroig del 3 de juliol de 1874. "Cronicón...", pàg. 211.

(FdM): “Solos dos religiosos faltábamos que por obediencia estaban en el pueblo de Uyzukar, que éramos el R. P. Bernadino de Capellades y yo. Cómo a las ocho de la mañana llegó una ordenanza en busca de nosotros, por lo que fuimos conducidos por desconocidos caminos a juntarnos con los demás...”²⁵.

Quan es va fer de dia “los carruajes que debían llevarnos al puerto para embarcarnos llegaron delante de la cárcel...”²⁶.

(FdM): “El camino que hay desde Santa Tecla al puerto, que es de tres leguas²⁷, con 400 soldados, mientras que otros 300 estaban, parte en el cuartel y parte en otros parajes, a fin de impedir cualquier movimiento popular...”²⁸.

(FdM): “(*El gobierno*) nos pagó el pasaje de proa del vapor Honduras, donde estábamos pegados a la misma caldera...”²⁹.

Tenim la sort que en aquest llibre “Cronicón...” d’Ignasi de Cambrils s’hi reproduueixen dues cartes que Ferran de Montroig va enviar des de Panamà.

La segona carta (segons la data), des de Chitré (Panamà) és del 30 de novembre de 1874. Fa un resum de l’expulsió del convent de Santa Tecla (El Salvador). “Tranquilos y en pacífica quietud nos encontrábamos a últimos de 1871 cuando la revolución armada con toda la ferocidad masónica sale de Méjico, no sin haber hecho antes el terrible juramento de convertir a Guatemala, a San Salvador (sic) y a Honduras en el mismo estado de anarquía religiosa... Víctimas ya estas Repúblicas de la revolución masónica, luego pusieron en práctica las diabólicas ideas... empezaron a dictar decretos unos tras otros a cual más anti-católico, ya atacando la inmunidad eclesiástica... llenando de ultrajes a casi todos los honrados y virtuosos sacerdotes...”³⁰. A continuació, esmenta que molts religiosos varen plantar cara; entre ells cita a Esteban de Andoaín. “Igual suerte corrimos pocos días después nosotros en San Salvador...”³¹.

Aquell 22 de juliol de 1872 embarquen al port de Libertad sense saber on van. A Corinto (Nicaragua) es queden Ferran de Montroig i Bernadí de Capellades. Els altres, “queríamos desembarcar en Costa Rica, pues el gobierno... nos hubiera recibido bien... Pasamos a Panamá...”³². Hi arriben l’1 d’agost.

Sobre l’estada a Panamà també hi ha una carta de Llorenç Maria de Mataró del 7 de novembre de 1872, d’uns tres mesos després d’arribar. Estan a la ciutat de David; a prop de la costa del Pacífic, al nord del país. “Empezamos la santa misión... el 28 de agosto; la gente acudía a la iglesia y Dios bendecía nuestros trabajos. Había un hombre malo, italiano, algo rico y de secta carbonario³³, quien, junto con tres franceses, otro italiano y dos del país, empezaron a perseguirnos y desacreditarnos; imprimieron un escrito insolente contra nosotros... Gritaron a la puerta de la iglesia... echaron una culebra a la

²⁵ D’una carta de Ferran de Montroig del 3 de juliol de 1874. “Cronicón...”, pàg. 211-212.

²⁶ “Cronicón...”, pàg. 206.

²⁷ Uns trenta quilòmetres.

²⁸ D’una carta de Ferran de Montroig del 3 de juliol de 1874. “Cronicón...”, pàg. 211.

²⁹ D’una carta de Ferran de Montroig del 3 de juliol de 1874. “Cronicón...”, pàg. 212.

³⁰ “Cronicón...”, pàg. 209-210.

³¹ D’una carta de Ferran de Montroig del 3 de juliol de 1874. “Cronicón...”, pàg. 211.

³² “Cronicón...”, pàg. 208.

³³ Revolucionaris liberals italians d’inicis del segle XIX.

iglesia que alborotó todo el auditorio... Se valieron de un hombre malo que vivía en una parte de la casa de nuestra habitación... En la madrugada del 10 de setiembre a la una y media, entran los siete con rifles y reвольvers... dónde dormíamos; nos despiertan y apuntando las armas al pecho nos dijeron que al primer movimiento o palabra moriríamos... El P. Pedro³⁴... se echó sobre uno de ellos, el más valiente que era un coronel retirado quien disparó y causó un rasguño en la cabeza del P. Pedro; más este le quitó de una mano el reвольver y de otra un puñal: empezamos todos a gritar... dispararon muchos tiros y mataron a un hermano nuestro Fr. Fidel de Suria... Llegaron cuatro soldados, y cogieron... a cuatro malvados, y al cabo de cinco horas los seis estaban ya en la cárcel; el principal, llamado Monte-catino, pudo fugarse a caballo; más a los seis días, se tuvo noticia que estaba a cuatro leguas... fueron cuatro soldados a prenderle; pero cuando vio que debía rendirse, disparó su reвольver y se mató...”³⁵.

A inicis de 1873 s’incorporen al grup de Panamà Ferran de Montroig i Bernadí de Capellades.

La primera carta de Ferran de Montroig (segons la data) és del 3 de juliol de 1874. Diu que durant aquell any que varen estar a Panamà “hemos estado siempre misionando: primero en Nicaragua, después... (*en*) lejanos bosques nos hemos encontrado con unos pueblos que, si no son caribes³⁶, no les falta mucho. Con todo, uno de nuestros padres vive ya entre ellos, y después de mil esfuerzos ha podido reducir a algunos, y hasta ha escrito un catecismo en su dialecto para que así todos los misioneros que vayan a aquel departamento, que se llama del Darién, puedan con facilidad catequizar a aquellos infelices indígenas. En la actualidad no somos aquí más que cuatro: Rdo. Padre Fr. Pedro de Llisá (*de Munt*), Rdo. P. Fr. Bernardino de Capellades, Rdo. R. Fr. Leonardo de Gerona y este su servidor...”³⁷.

Vull remarcar el lèxic emprat respecte al indígenes: “ha podido reducir a algunos...” o “aquellos infelices indígenas”. A fe de Déu que la zona del Darién és selvàtica i pantanosa. És una tanca natural entre l’actual sud de Panamà i el nord-oest de Colòmbia.

Bernadí de Capellades i Ferran de Montroig, el juny de 1874, també varen recórrer gairebé tot aquell territori de l’ “Istme de Panamà”, des de Portobelo (a la costa del Atlàntic) fins a Parita (costa del Pacífic). Varen construir l’església de Chitré, a la costa del Pacífic. “Chitré, en el año de 1840, no era más que un pequeño caserío, pero el más importante y próspero de las Provincias Centrales, por el desarrollo de numerosas industrias como la de alcoholes y mieles, agrícolas como la del arroz y algodón, así como la ganadería...”³⁸.

³⁴ Pedro de Lliçà de Munt.

³⁵ “Cronicón...”, pàg. 213.

³⁶ Els “caribes” eren una ètnia que vivia, en l’època de la conquesta d’Amèrica, al nord de Colòmbia (aleshores Panamà pertanyia a Colòmbia) i Veneçuela, i també en algunes illes del que ara s’anomena el Carib. Sembla que tenien fama de salvatges i fins i tot eren caníbals.

Aquest terme es va utilitzar durant la Primera Guerra Carlina (1833 a 1840) per anomenar despectivament els carlins. Vegeu el llibre “Mont-roig: En el segle XIX: un temps convuls” de Martí Rom (Arola Editors), pàg. 107.

³⁷ “Cronicón...”, pàg. 208-209.

³⁸ “Historia de la Iglesia de Chitré” de Francisco Martín Alexis a la revista “Loteria” (juliol 1961).

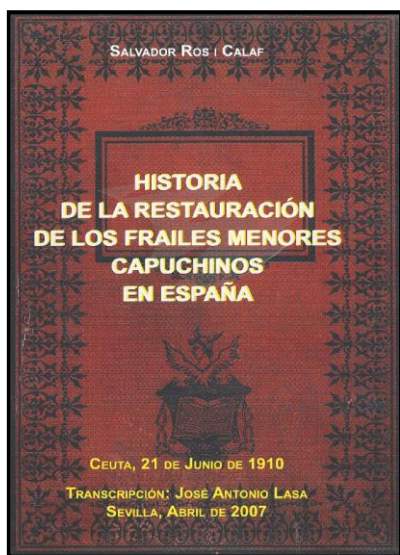
Van estar a Panamà³⁹ fins al 15 de juny del 1873, gairebé un any. El cap dels caputxins a Panamà és Miquel de Prats de Lluçanès.

En una altra carta de Llorenç Maria de Mataró, del 8 de gener de 1873, diu que estaven a Panamà quan varen rebre una carta del president de l'Equador, Gabriel García Moreno⁴⁰, on els hi diu que ha fet construir un convent a la ciutat d'Ibarra per als caputxins. "En Panamá ha depositado mil doscientos pesos para pagar los gastos de transporte hasta Guayaquil, y que en Guayaquil nos entregarán trescientos pesos para el viaje por tierra... Estamos determinados a arrostrar mil trabajos para poder reunirnos en un convento... Espero que a primeros de mayo saldremos para el Ecuador..."⁴¹. Els hi recomana que ho facin aviat, doncs a partir del setembre els camins començaven a estar impracticables per les pluges.

Se'n van el 15 de juny de 1873. En total hi van onze caputxins. "Nos embarcamos en un buque de vapor⁴², y en cuatro días llegábamos a Guayaquil; el día siguiente en otro vaporcito nos dirigimos por un rio grande a Bodegas..."⁴³. A Guayaquil "Sorprendióles la gran urbe costeña por el calor, por la humedad, por los esteros, charcas, ciénagas y tembladeras, foco de pegajosa fiebre amarilla; y por su activo comercio de exportación, principalmente de cacao..."⁴⁴.

Arriben a Quito el 24 de juny i el 10 de juliol (de 1873) s'encaminen a Ibarra, on arribaran dos dies després. Aquesta, era una ciutat d'uns deu mil habitants. Són onze. Entre d'altres: Miquel de Prats de Lluçanès, Bartomeu d'Igualada, Magí de Tarragona, Crispin de Villalonga... No tinc clar si, entre aquests, hi ha Ferran de Montroig.

Sabem que, a mitjans de 1874, Antoni d'Igualada i Pacífic de Montroig, l'altre montrogenc, havien estat expulsats, el 8 de juny de 1872, del convent d'Antigua Guatemala i que s'havien quedat a Nova York i que, finalment, varen rebre l'ordre d'anar a l'Equador.

També van anar a l'Equador, via Panamà, dotze d'aquells caputxins expulsats d'Antigua Guatemala que, des de Nova York, a mitjans de febrer de 1873, varen embarcar cap a França. Van arribar a Guayaquil el 25 de juliol de 1875 i des de allí van anar a Ibarra, passant per Quito. Entre ells hi havia Gaietà d'Igualada, el del llibre "Historia de la restauración de los frailes menores capuchinos en España".

Tot canvia a l'Equador el 6 d'agost de 1875 quan assassinen el president de la República de l'Equador, Gabriel García Moreno. La llibertat i la protecció que tenien els missioners s'acabarà. Recordarem que els assassins cridaven "Mor al tirà!", "Mor al jesuïta!",

³⁹ Cal recordar que fins al 1903 Panamà era un territori que depenia de Colòmbia.

⁴⁰ Aquest havia conegut els caputxins a França.

⁴¹ "Cronicón...", pàg. 214.

⁴² De nom Santiago.

⁴³ "Cronicón...", pàg. 216.

⁴⁴ Del llibre "Viceprovincia Capuchina de Ecuador" de P. Eulogio Zudaire Huarte (Quito, 1984), pàg. 20.

mentre que García Moreno el va respondre “Déu no mor!”. Aquest assassinat coincideix estan aquells dotze caputxins, que venien de França, a punt d’arribar a Ibarra.

Tan sols uns vint dies després, el 28 d’agost de 1875, i dos anys després de l’arribada a l’Equador d’aquells caputxins procedents de Panamà, arriben a Ibarra: Gaietà d’Igualada, Pacífic de Montroig i Josep de Calassanç de Llevaneras⁴⁵ (futur cardenal Vives i Tutó). El 2 de novembre de 1875 van anar a Riobamba. Després, el mont-rogenic va anar a Guano, un poble proper, on va morir, el 7 de març de 1877.

Haviem deixat Ferran de Montroig a Panamà, el juliol de 1874, evangelitzant aquella zona gairebé salvatge del Darién. Dèiem que eren quatre: Pere de Lliçà (*de Munt*), Bernardí de Capellades, Leonard de Girona i ell. Sabem que Bernardí de Capellades i Ferran de Montroig el 1878 estaven a Costa Rica. Foren els primers caputxins en aquell país. Com deia, no és segur que enmig estiguessin a l’Equador.

Es varen fer càrrec de la parròquia de Limón, al bell mig de la costa atlàntica. Bernardí de Capellades com a rector⁴⁶ i Ferran de Montroig com a vicari.

He trobat alguna informació sobre aquesta contrada: “(Puerto de Limón) entonces malsano, pantanoso, poco poblado y de difícil comunicación con el interior, pues no había entonces más que un pequeño trecho de ferrocarril en la playa del puerto...”⁴⁷.

També l’autorització a Ferran de Montroig d’exercir com a vicari a Limón⁴⁸. Del 26 de març de 1878: “Deseosos de que se suministren los auxilios espirituales al pueblo de Limón, que se encuentra en la más extrema necesidad de ellos, concedemos hasta nueva disposición al dicho R. P. Fernando de Montroig la facultad de celebrar, de predicar, de confesar y de ejercer todo aquel bien que en calidad de Misionero bajo la dirección del R. P. Bernardino de Capellades...”. Està firmat pel bisbe Luis Bruschetti.

Del 10 de juny de 1878: “En atención a que, para proveer a las necesidades espirituales de las familias católicas residentes en el puerto de Limón, y otros lugares inmediatos, como para extender los beneficios de la fe en aquella Comarca, el Gobierno ha enviado a los RR. PP. Capuchinos Fray Bernardino de Capellani (sic)⁴⁹ y Fray Fernando de Montroig, cuya subsistencia debe asegurarse, ya que ellos en observancia de su regla y por abnegación cristiana, han rehusado toda pensión. Que el Tesoro Público contribuya con cincuenta pesos mensuales...”⁵⁰.

⁴⁵ En endavant serà: “Llavaneres”.

⁴⁶ El bisbe d’Àbidos (San José de Costa Rica) Luis Bruschetti concedeix l’autorització per exercir el 23 de març de 1878.

“El archivo eclesiástico en imágenes. Archivo histórico Arquidiocesano Bernardo Augusto Thiel”. Cura de Limón. Adreça Internet: <https://ahabatcr.omeka.net/items/show/8> (la primera pàgina).

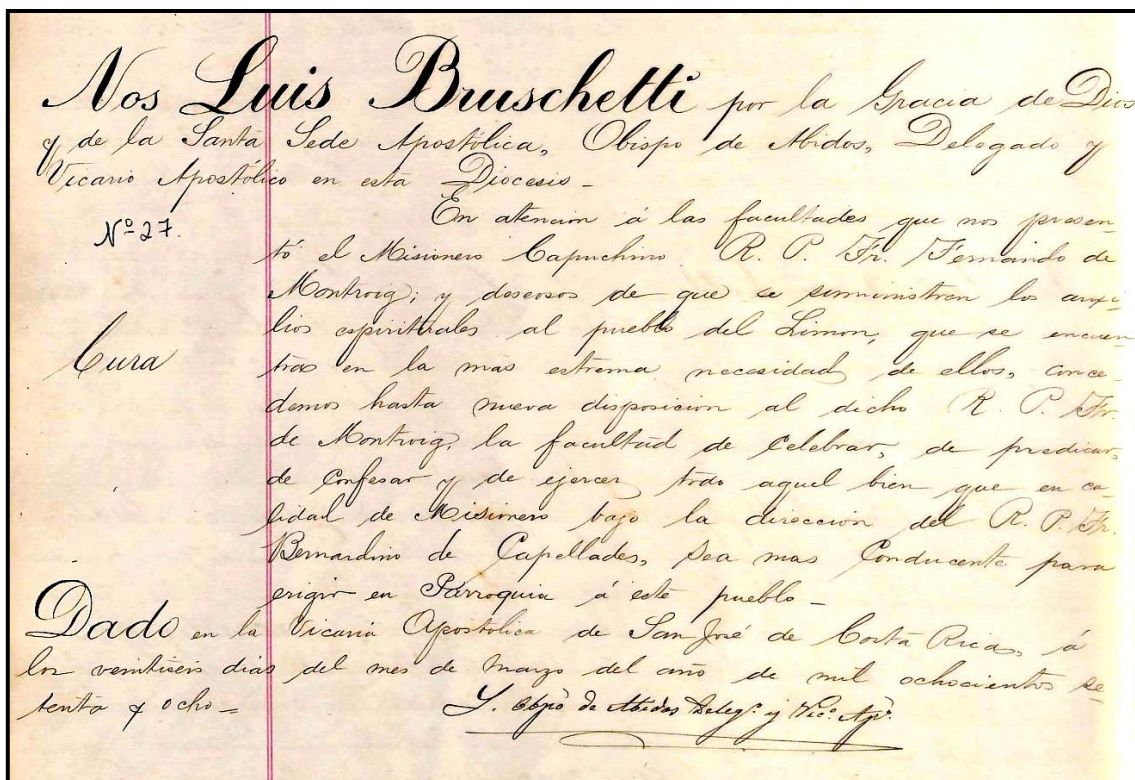
⁴⁷ Llibret “Corona fúnebre dedicada a la memoria del Rvdo. Fray Antonio de Igualada. Capuchino y misionero apostólico” (San José de Costa Rica, 1897), pàg. 17.

⁴⁸ “El archivo eclesiástico en imágenes. Archivo histórico Arquidiocesano Bernardo Augusto Thiel”. Cura de Limón. Adreça Internet: <https://ahabatcr.omeka.net/items/show/8> (la segona pàgina).

⁴⁹ És Capellades.

⁵⁰ Text “Provee a la administración de la comarca de Limón. Secretaria de culto. Palacio Nacional. San José, junio 10 de 1878” publicat a la “Colección de las leyes, decretos y órdenes expedidos por los supremos poderes legislativo y ejecutivo de Costa Rica en el año 1877”, Volum XXV (San José de Costa Rica, 1878), pàg. 11.

M'imagino a aquests dos frares, el de Mont-roig i el de Capellades, allà enmig de Costa Rica parlant entre ells en català. Magnífic! Ni els indígenes ni els espanyols no deuriem entendre res.

Quatre mesos després d'arribar a Limón: “el 27 de julio de 1878, el P. Bernardino perdió su inseparable compañero, P. Fernando de Montroig. Pasando este el río Pacuare, resbaló la cabalgadura y el P. Fernando cayóse al agua, y se ahogó”⁵¹. Per a més inri, no sabia nedar. Tenia 32 anys (havia nascut el 1846), portava 17 anys de religiós (havia entrat a l'ordre el 1861 amb 15 anys)⁵². El riu Pacuare està a uns trenta-cinc quilòmetres al nord de Limón.

Una crònica de “La Gaceta” (Costa Rica), del 10 d'agost de 1878, detalla aquest fet. Fa esment a un tal Keith. Aquest, era Minor Cooper Keith constructor del primer ferrocarril de Costa Rica. Calia treure el cafè de las plantacions de l'interior cap a la costa, a Limón. Fou una feina immensa i amb moltes dificultats. Només en els sis primers mesos de la construcció varen morir uns 4.000 treballadors degut a les pèssimes condicions de salubritat de la zona.

“Ocurrió un incidente en que se reveló todavía más el carácter de Keith y que despertó gran admiración por él. Un monje, Fray Fernando de Montroig, trató de vadear el río Pacuare cuando estaba crecido. El caballo que montaba fue arrastrado por la corriente y el religioso tuvo que luchar a brazo partido con las turbulentas aguas. Keith se hallaba en ese momento en las márgenes del río. Al ver que el fraile estaba en grave aprieto, pidió a los presentes que lo ayudaran en el rescate. La respuesta fue negativa. Se quitó entonces parte de su

⁵¹ “Capuchinos catalanes en Centro América y México” de Fray Pacífico de Vilanova (Barcelona, 1947), pàg. 37.

⁵² Informacions del llibre “Necrologi dels caputxins de Catalunya i Balears (1578-1944)” del P. Basili de Rubí (Barcelona, 1945), pàg. 145.

indumentaria, saltó a los lomos de un cercano caballo y lo espoleó para que se metiera en la corriente. Tras mucho bregar logró alcanzar al monje. Ya era muy tarde; el Pacuare había devorado una nueva víctima...”.

Al morir Ferran de Montroig, a fe de Déu que era el seu destí, anirà a ajudar a Bernardí de Capellades, en aquella parròquia Antoni d'Igualada. Aquell bisbe Luis Bruschetti li concedeix l'autorització per exercir el 17 de setembre de 1878⁵³. Hi estaria més o menys un any.

Bernardí de Capellades va morir a Costa Rica el 13 d'abril de 1890. Portava 22 anys de religiós (havia entrat a l'orde el 1868)⁵⁴.

Resum que fa Josep de Calassanç de Llavaneres (futur cardenal Vives i Tutó) de Ferran de Montroig: “Desterrado de San Salvador, trabajó mucho en el apostólico ministerio en otras regiones de Centro-América. Murió ahogado víctima de su celo... al pasar un caudaloso rio para ir a auxiliar a una persona moribunda”⁵⁵.

Un any abans, el 1877, havien mort Pacífic de Montroig (a Guano, Equador) i Ignasi de Cambrils (a Céret, Catalunya Nord).

⁵³ “El archivo eclesiástico en imágenes. Archivo histórico Arquidiocesano Bernardo Augusto Thiel”. Cura de Limón. Adreça Internet: <https://ahabatcr.omeka.net/items/show/8> (la tercera pàgina).

⁵⁴ Informacions del llibre “Necrologi dels caputxins de Catalunya i Balears (1578-1944)” del P. Basili de Rubí (Barcelona, 1945), pàg. 104.

⁵⁵ “Cronicón...”, pàg. 235.

Qui era Ferran de Montroig? Probablement era el mont-roigenc Manuel Pascual Roca. Dèiem que va morir el 27 de juliol de 1878, doncs uns dos mesos més tard el diari “El Imparcial. Diario Liberal”, del 3 d’octubre, publicava: “Según los partes de los respectivos cónsules, que publica el ministerio de Estado para conocimiento de los herederos, han fallecido... en Costa Rica, Sr. Manuel Pascual y Roca, de Montroig...”. El “Diario de Tarragona”, del 5 d’octubre, afegia que era “fray Manuel Pascual y Roca”. Manuel Pascual Roca deuria adoptar el nom de “Fernando” (Ferran) al fer-se caputxí. Seria oficialment “Fernando de Montroig”. Els caputxins hi afegien el nom de la població.

Mont-roig... El Salvador, Nicaragua, Panamà i Costa Rica. Déu-n’hi-do!

Encara hi afegiré una altra coincidència. En el capítol “Coses d’abans (2)”⁵⁶ havíem trobat un altre mont-roigenc missioner, dominic, també dit “Pascual”, era aquell Joaquim Pascual, missioner a Filipines (1813-1863). Va morir a Filipines als 50 anys.

Els caputxins Ferran de Mont-roig, Pacífic de Montroig i el dominic Joaquim Pascual eren coetanis del Bisbe Macià, Josep Maria Macià Vidiella (Mont-roig, 1815 - Lima, 1902). Aquest era franciscà. Fou ordenat sacerdot el 1838. El 1852 el varen destinar al Perú, a Lima. El 1872 era comissari general dels franciscans del Perú, l’Equador i Colòmbia. El 1874 fou desterrat per oposar-se al govern liberal del Perú. Anà a l’Equador, on, el 1875, fou nomenat bisbe de Loja. Com a conseqüència de la fi del govern liberal del Perú va poder tornar. Amb la revolució del 1895 es va retirar al convent de Lima. El 1909 s’inicià el seu procés de beatificació.

A més d’aquests, Ferran de Mont-roig i Pacífic de Montroig, n’he trobat d’altres que també són “de Montroig”. No puc assegurar que siguin del nostre poble tenint en compte que també hi ha el Mont-roig de Sió (La Segarra), la contrada dita Mont-roig a Darnius (Alt Empordà), un veïnat a Cassà de la Selva (Gironès) o el Mont-roig del Matarranya⁵⁷. D’aquests indrets, sens dubte, el més rellevant quant a població és el nostre Mont-roig; per la qual cosa, potser la majoria dels que he trobat siguin del nostre poble.

Són: Josep de Montroig, exclaustrat el 1835 del convent de Solsona; sabem que havia ingressat el 1807⁵⁸ i, possiblement, prèviament estigués al convent de Tortosa; aquest podria ser, per proximitat geogràfica, del Mont-roig del Matarranya. Jaume de Montroig, que va morir el 19 de març de 1635⁵⁹. Vicens de Montroig va morir al convent de Tarragona el 4 de febrer de 1745, tenia 80 anys i 57 de religió⁶⁰. Josep Maria de Montroig va morir al convent de Santa Madrona de Barcelona el 4 de gener de 1794, tenia 30 anys i 11 de religió⁶¹. I Narcís de Montroig va morir al convent de Valls

⁵⁶ Publicat el 01-09-2024.

⁵⁷ També dit “Monroyo”

⁵⁸ “Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX” (“Tomo IV”) de Cayetano Barraquer Roviralta (Barcelona, 1917), pàg. 266.

⁵⁹ Informacions del llibre “Necrologi dels caputxins de Catalunya i Balears (1578-1944)” del P. Basili de Rubí (Barcelona, 1945), pàg. 79.

⁶⁰ Informacions del llibre “Necrologi dels caputxins de Catalunya i Balears (1578-1944)” del P. Basili de Rubí (Barcelona, 1945), pàg. 35.

⁶¹ Informacions del llibre “Necrologi dels caputxins de Catalunya i Balears (1578-1944)” del P. Basili de Rubí (Barcelona, 1945), pàg. 4.

el 2 de gener de 1813, tenia 55 anys i 39 de religiós⁶². Aquest darrer, pel seu nom, fa sospitar que podia ser de Darnius (Alt Empordà) o d'aquell veïnat de Cassà de la Selva (Gironès). Sant Narcís és el patró de Girona.

El 29 de desembre de 1874 es va produir el “pronunciamiento” del general Martínez Campos a Sagunt. Seria l'inici de la Restauració Borbònica. El 9 de gener de 1875 Alfons XII era proclamat rei a les Corts. El 1877 va començar la restauració de les ordres religioses a Espanya. Els caputxins podrien tornar.

“Procedentes de Guatemala y Ecuador fueron regresando a España en diferentes tiempos los Padres que habían de ser los puntales de la restauración monástica capuchina. Entre ellos hallamos al Padre Esteban de Andoaín... los Padres José de Calasanz de Llavaneres⁶³ y Joaquín de Llavaneres, Pedro de Llisá de Munt, Juan de Cornudella, Javier de Arenys, Melchor de Tivisa, Estanislao de Reus y Segismundo de Mataró... (*Arenys de Mar*) fue el primer convento que en Cataluña volvió a albergar a los religiosos que quedaban de la exclaustación, y la casa originaria de la restauración monástica capuchina...”⁶⁴. Era el 1879.

Addenda

Aquest ha estat un llarg i complicat treball sobre aquests dos caputxins mont-rogens: Pacífic de Montroig i Ferran de Montroig. Calia espigolar petites anotacions que sobre ells hi ha en una munió de llibres i d'altres textos. De dues o tres informacions inicials, i amb meditació i paciència caputxina, crec que he aconseguit uns perfils biogràfics prou complerts. Fa il·lusió trobar mont-rogens perduts en la llunyana boira dels temps passats.

⁶² Informacions del llibre “Necrologi dels caputxins de Catalunya i Balears (1578-1944)” del P. Basili de Rubí (Barcelona, 1945), pàg. 2.

⁶³ Seria el cardenal Vives i Tutó (1899).

⁶⁴ “Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX” (“Tomo IV”) de Cayetano Barraquer Roviralta (Barcelona, 1917), pàg. 271.